

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Мушовири ректор оид ба илм ва корҳои
назариявии МДТ «ДДТТ ба номи
Абуалӣ ибни Сино», д.и.т., профессор
Муҳаббатзода Ҷ.Қ.

декабри соли 2022

ХУЛОСА

МДТ «Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Сино»

Диссертатсия дар мавзӯи «**Оптимизатсияи пешгӯӣ ва интиҳоби тактикаи табобати перитонити паҳнғашта**» дар кафедраи бемориҳои ҷарроҳии №1 ба номи академик Қурбонов К.М. Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Сино» Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом дода шуд. Дар давраи таҳияи диссертатсия Сараев Алишер Раҳматуллоевич ба ҳайси унвонҷӯи кафедраи бемориҳои ҷарроҳии №1 ба номи академик Қурбонов К.М. (аз соли 2019) ва дотсенти кафедраи бемориҳои ҷарроҳии №1 ба номи академик Қурбонов К.М. фаъолият мекунад.

Соли 1992 Донишқадаи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Синоро бо ихтисоси «Кори табобатӣ» хатм намудааст. Солҳои 1992-1993 интернатураро бо ихтисоси «Ҷарроҳӣ» дар факултети тақмили ихтисоси ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино гузаштааст. Соли 2007 диссертатсияи номзади илмҳои тиб дар мавзӯи «Арзёбии самаранокии антисептик Уресултан дар пешгирии аворизи фасодӣ-илтиҳобии баъдазҷарроҳӣ» химоя намудааст.

Тасдиқи мавзӯи рисола: 27 феввали соли 2020 дар суратчаласаи №7-и Шӯрои олимони Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Сино» тасдиқ шудааст.

Мушовири илмӣ: доктори илмҳои тиб Назаров Шоҳин Қувватович – мудири кафедраи бемориҳои ҷарроҳии №1 ба номи академик Қурбонов К.М. Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Сино».

Аз рӯи ҷамбасти муҳокимаҳо хулосаи зерин қабул карда шуд:

Мубрамияти мавзӯи тадқиқот

Мубрам будани масъалаи табобати перитонити паҳнғашта дар баланд будани басомади чунин ориза ва сатҳи ғавтият хангоми он аст, ки ба 25-30% мерасад. Дар беморон дар марҳилаи шоки септикӣ ин нишондиҳанда яқбора меафзояд ва 50-70%-ро ташкил медиҳад (Савельев В.С. ва ҳаммуал., 2013).

Микдори беморон дар ин марҳила тақрибан 20% аст. Шакли мушкилидортарин перитонити паҳнғаштаи дуоминдараҷаи фасодӣ ба ҳисоб меравад, ки бештар бо инкишофи сепсиси абдоминалӣ ва шоки септикӣ ҳамроҳ мешавад (Ларичев А.Б. бо ҳаммуал., 2013).

Асоси табобати перитонити паҳнғаштаре амалиёти ҷарроҳӣ ташкил медиҳад, ки бидуни он дигар ҷузъҳои табобат маънои худро гум мекунад. Ғайриимкон будани амаликунии қоидаҳои классикии табобати ҷарроҳӣ ҳангоми амалиёти аввалия сабаб шуд ба ҷорӣ намудани ду варианти тактикаи табобати перитонити паҳнғаштаи фасодӣ: релапаротомия “аз рӯи талабот”, вақте ки ҷараёни номусоиди беморӣ баъд аз ислоҳоти якқаратаи ҷарроҳӣ пешгӯӣ карда нашудааст ва релапаротомияи барномавӣ ҳангоми номусоид будани пешгӯии беморӣ ва душвории бартараф намудани манбаи аввалини перитонити паҳнғаштаи фасодӣ (Ларичев А.Б. бо ҳаммуал., 2015) Маҳз чунин шартҳо асос шуданд барои коркарди усулҳои гуногуни техникӣ ва ҷорӣ намудани ба амалияи клиникӣ усулҳои омехтаи табобати ҷарроҳӣ. Мақсади асосии онҳо – назорат ва ислоҳоти саривақтии ҳолати узвҳои ковокии батн аст.

Дар давраи ҳозира нақши муҳимро дар тактикаи табобати перитонити паҳнғашта муносибати инфиродӣ нисбат ба бемор мебозад. Интихоби тактикаи табобат бештар ба пешгӯӣ, ки дар меъёрҳои мушаххас асос ёфтааст, вобаста аст (Остроумова Ю.С. ва ҳаммуал., 2019.). Усулҳои арзёбии пешгӯии оқибати фавт, ки дар адабиёт мушоҳида мешаванд, аз сабаби носаҳеҳ тавсият шудани омилҳои хатар, ҷарроҳони амалиро қонеъ намегардонанд. Арзёбии пешакии эҳтимолияти фавт барои интихоби тактикаи оқилонаи табобат, муқоисаи натиҷаҳои табобати беморон ва таҳқиқотҳои илмӣ, истифода мебаранд. Системаҳои мазкур барои муқоисаи гурӯҳҳои калони беморон судманд ҳастанд, аммо ҳар яки онҳо қамбудихои худро доранд, ва асосии онҳо арзиши маҳдуд доштани ин системаҳо дар ҷараёни ҳамарӯзаи қарор нисбати бемори мушаххасанд.

Вазнинии ҳолати бемор бо перитонити паҳнғашта ба як қатор омилҳои клиникӣ ва патофизиологӣ вобаста аст. Муҳимтарин аз омилҳои хатар инҳоянд: хусусияти иллатёбии сифок ва мавҷудияти сепсис ва мувофиқи он иллатёбии узвҳо.

Дар амалияи ҷарроҳӣ байни вазъиятҳои ниҳой аз аворизи вазнини бармаҳали баъдазҷарроҳӣ, ки ҷарроҳии тақрориро талаб менамояд, ҳолати мудҳиштар, ва баъзан фоҷиавӣ нест (Малков И.С. ва ҳаммуал., 2017). Релапаротомияи бармаҳал воситаи асосии наҷоти беморон ҳангоми инкишофи чунин оризаҳои ҷиддии баъдазҷарроҳӣ мисли перитонит, боқӣ мемонад. Перитонити баъдазҷарроҳӣ ба оризаҳои мураккабтарин ва аз ҷиҳати пешгӯӣ, оризаҳои номусоидтарин тааллуқ дорад. Набудани тактикаи умумии

стандартикунондаи мувофиқати ин гуна гурӯҳи беморон, сабаби муносибати эмпирикӣ ба интихоби ҷарроҳии такрорӣ мешавад. Тактикаҳои реллапаротомияҳои нақшагии санатсионӣ ва реллапаротомияҳои талаботии мавҷудбуда як қатор афзалиятҳо ва камбудии маълум доранд, ва бинобар ин мӯҳлат ва тартиби иҷроиши ин ҷарроҳӣ айна ҳол стандартӣ кунанда нашудаанд ва дар муассисаҳои мухталифи табобатӣ гуногунанд.

Мулоҳизаҳои зикргардида аз муҳимияти табобати перитонити паҳнғашта шаҳодат медиҳад ва ба омӯзиши минбаъдаи масъалаҳои пешгӯии оқибат ва офариниши алгоритми интихоби тактикаи табобати перитонити паҳнғашта водор месозад.

Саҳми шахсии муаллиф дар тадқиқоти гузаронидашуда

Муаллиф мустақилона муоина, мувофиқати беморон, иҷроиш ва иштирок дар амалиётҳои ҷарроҳиро анҷом додааст. Унвонҷӯй мустақилона ҷамъовари мақсаднок, таҳлили маводи клиникӣ, коркарди омории натиҷаҳо, ҷамбасти, хулосабарорӣ, инчунин навиштани мақолаҳои илмӣ ва таҳияи тақлифҳои рационализаториро иҷро намудааст.

Дараҷаи асоснокии муқаррароти илмӣ, хулосаҳо ва тавсияҳои аз ҷониби унвонҷӯй гирифташуда. Муқаррароти илмӣ, хулосаҳо ва тавсияҳои амалӣ моҳияти кори рисоларо инъикос намуда, аз маводи фактӣ, усулҳои пурмазмуни тадқиқот бармеоянд. Барои ҳалли вазифаҳои ба миёнгузоштаи диссертант 409 нафар беморони перитонити паҳнғашта муоина карда шуданд. Ҳамаи беморон дар Муассисаи давлатии Маркази ёрии таъҷилии тиббии шаҳри Душанбе табобат гирифтанд. Беморон дар баробари усулҳои умумии клиникӣ, биохимиявии тадқиқот, тадқиқоти пресепсин, прокалситонин, маҳсулоти пероксидшавии липидҳо ва системаи антиоксидант, ултрасадо, компютери томографӣ гузаронида шуданд. Натиҷаҳои ба даст овардаи муаллифро дараҷаи баланди методологии тадқиқот ва коркарди омории маводҳои илмӣ тасдиқ мекунанд.

Дараҷаи асоснокии муқаррароти илмӣ, хулосаҳо ва тавсияҳои амалии диссертатсия

Натиҷаҳои бадастомадаро эътимоднокии нишондиҳандаҳо, ҳаҷми кофии маводҳои таҳқиқотӣ, коркарди омории натиҷаҳои таҳқиқот ва маводҳои нашршуда тасдиқ менамоянд. Хулоса ва тавсияҳо дар таҳлили илмии натиҷаҳои муоинаи беморони гирифтори перитонити паҳнғашта асос ёфтанд.

Эътимоднокии натиҷаҳо ва муқаррароти рисолаи баррасишавандаро таҳияи дақиқи мақсаду вазифаҳо, мувофиқ будани усулҳои интихобшудаи таҳқиқот ва ҳаҷми кофии маводи клиникӣ муайян намудаанд.

Дарачабандии марҳилаҳои клиникии таснифи пешниҳодшудаи перитонити паҳнғашта (заҳролудшавии эндогенӣ – сепсиси абдоминалӣ – шоки септикӣ) имконият медиҳад, ки арзёбии объективии вазнинии ҳолати бемор дар лаҳзаи бистарӣ гузаронда шавад, нақшаҳои беҳтарини табобати интенсивӣ ва ҷарроҳии чунин гурӯҳи вазнини беморон интихоб карда шавад.

Ба гурӯҳҳои мухталифи хатар ҷудо намудани беморони гирифтори перитонити паҳнғашта аз он сабаб манфиатбахш аст, ки табобати беморон аз ҳисоби муолиҷаи муносиби интенсивӣ ва тактикаи мувофиқтарини ҷарроҳӣ беҳтар мегардад; оқибати беморӣ дар мавриди ин беморон бо эҳтимоли зиёд пешгӯӣ мешавад.

Арзёбии хусусиятҳои таъхискунӣ в пешгӯикунии панели биомаркерҳо (пресепсин, прокалситонин, сафедаи С-реактивӣ, интерлейкин-6) дар беморони дорой сепсиси абдоминалӣ ва шоки септикӣ, аҳамияти бузург дорад.

Алгоритми тадбирҳои таъхиси-табобатӣ дар шабонарӯзи аввали марҳилаи пасазҷарроҳӣ ба таври эътимоднок имконияти пешгӯӣ кардани авҷгирии ҷараёни микробӣ-илтиҳобии ковокии шикамро медиҳад. Мавҷудияти нишонаҳои босирии перитонити идомаёбанда барои ба амал овардани поксозии ковокии шикам (релапаротомияи санатсионӣ, видеолапароскопия) нишондод маҳсуб меёбад.

Технологияи коркардшудаи табобати перитонити паҳнғашта бо роҳи шустани ковокии шикам бо маҳлули сусти ҳипертоникӣ бо истифода аз ҳароратҳои муқобил таҷҳизоти маҳсусро наметалабад, ба инкишофи оризаҳои хос оварда намерасонад, аз ҷиҳати патогенетики асоснок буда метавонад дар шароити шӯъбаи ҷарроҳии беморхонаҳо ба кор бурда шавад.

Гузарондани поксозии видеолапароскопӣ (ПВЛ) бо истифода аз алгоритми маҷмӯи таъхиси-табобатии коркардшуда, имкон медиҳад, ки 3 баробар фоизи аворизи баъдазҷарроҳӣ коҳиш ёбад, сатҳи умумии ғавтияти беморон бо перитонити паҳнғашта 3 баробар паст гардад, муддати бистарӣ ба ҳисоби миёна 3 рӯз коҳиш ёбад.

Муқаррароти илмӣ, ҳулосаҳо ва тавсияҳои амалии дар диссертатсияи Сараев А.Р. пешниҳодшуда асоснок буда, бо маълумотҳои дақиқ асоснок карда шуда, аз натиҷаҳои таҳқиқоти гузарондашудаи боэътимод ва мантиқӣ бармеояд ва ба мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот мувофиқат мекунад. Коркарди оморӣ мувофиқи талаботи ҳозираи таҳлили таҳқиқотҳои илмӣ гузаронида шудааст.

Дарачаи навгонии илмии натиҷаҳои пешниҳодкардаи муаллиф

Ба навгонии илмии кори диссертатсионии Сараев А.Р. шубҳае нест. Ба муаллиф муяссар шудааст, ки бори аввал дар маводи кофии клиникӣ бо истифода аз усулҳои муосири иттилоотнокиаш хеле баланд ки ба омӯзиши пешгӯии оқибати табобат ва интиҳоби тактикаи оптималии табобати

перитонити паҳнғашта нигаронида шудааст, як қатор хулосаҳои илмии асоснокшуда пешниҳод намояд, ки метавонад ҳамчун натиҷаҳои назаррасии илмӣ дар соҳаи ҷарроҳии амалӣ маънидод карда шаванд:

Коркард ва пешниҳоди таснифи нави перитонити паҳнғашта.

Коркард ва пешниҳоди ҷадвали дақиқтари пешгӯии оқибатҳои номусоид ҳангоми тактикаи гуногуни ҷарроҳии перитонити паҳнғашта.

Самаранокии ҷадвали пешниҳодшудаи «Шохиси перитонит» барои пешгӯии оқибати табобати перитонити паҳнғашта дар муқоиса бо ҷадвалҳои классикии арзёбии вазни ҳолати беморон муайян карда шудааст.

Озмудани нахустини самаранокии пешгӯяндаи маҷмӯи предикторон (пресепсин, прокалситонин ва диг.) дар пешгӯии оқибатҳои табобати перитонити паҳнғашта.

Озмудани нахустини нақши моноситҳо дар патогенези шоки септикий ҳангоми перитонити паҳнғашта.

Муайянкунии роҳҳои тафрикаи тактикаи ҷарроҳӣ дар марҳилаҳои пешгӯии пеш аз- ва ҳангоми ҷарроҳӣ ба воситаи ҳисоби ҳолҳои ҷадвали арзёбии вазни ҳолат, ки бар фаъти пешгӯишуда асоснок мешавад.

Муайянкунии омилҳои самаранокии ба таври муқобил шустанӣ ковокии шикам (Патенти ҚТ № ТҶ610 аз 14.04.2014.), найчагузори ретроградии рӯдаи борик ва ғафс (Патенти ҚТ № ТҶ1316 аз 18.11.2022.) ва энтеросорбсия (гувоҳномаи пешниҳоди беҳсозон №3583/R635 аз 13.02.2018) ҳангоми перитонити паҳнғашта.

Аҳамияти илмӣ ва амалии натиҷаҳои таҳқиқот, имкониятҳои имконпазири истифодаи он

Аҳамияти илмӣ кори диссертатсионии доктории Сараев А.Р. аз омӯзиши зухуроти клиникӣ ва лаборатории перитонити паҳнғашта иборат буда, муаллиф самаранокии пешгӯӣ ва интиҳоби тактикаи самараноки табобати онро арзёбӣ намудааст.

Аҳамияти амалии диссертатсия дар он аст, ки истифодабарии таснифи такмилдодаи марҳилаҳои перитонити паҳнғашта дар амалияи ҷарроҳӣ ба интиҳоби саривақти тактикаи оптималии табобати беморӣ мусоидат менамояд.

Системаи интегралӣ «Шохиси перитонит» барои сари вақт ба гурӯҳҳои хатар ҷудо кардани беморон ва пешгӯии оқибатҳо хеле самаранок буда барои интиҳоби тактикаи мувофиқи муолиҷа судманд аст.

Пресепсин, прокалситонин, сафедаи С-реактивӣ, интерлейкин-6, молекулаҳои массаи миёна биомаркерҳои пурзӯри пешгӯикунанда дар беморони дорои сепсиси абдоминалӣ ва шоки септикий мебошанд.

Усули пешгирии инкишофи бармаҳали думмалҳо ва лиҳомҳои дохилишикамӣ тариқи найчагузори байни масориқаи рӯдаи борик, усули нави

найчагузории рӯда, энтеросорбсияи найчавии бармаҳали баъдазҷарроҳӣ ба пастшавии басомади аворизи фасодӣ-илтиҳобии баъдазҷарроҳӣ дар беморон мубтало ба перитонити паҳнғашта мусоидат мекунад.

Ҳангоми истифодабарии усули коркарди ковокии шикам ба таври муқобил ҳангоми ҷарроҳии перитонити паҳнғашта назар ба коркарди анъанавӣ бо истифодабарии маҳлули фурацилин сатҳи захролудшавии эндогении беморон зудтар коҳиш меёбад, кори ҳаракатӣ-тахлиявӣ рӯда барвақттар барқарор мешавад.

Истифодабарии поксозии видеолапароскопӣ дар давраи баъдазҷарроҳӣ барои амалӣ гардондани поксозии ковокии шикам, миқдори релапаротомияҳоро яқбора коҳиш медиҳад.

Муқаррароти илмӣ ва тавсияҳои амалии пешниҳоднамудаи Сараев А.Р. дар амалияи муоина, пешгӯии оқибат ва табобати перитонити паҳнғашта дар шӯъбаҳои МД МЁТТ ш. Душанбе, инчунин дар барномаҳои таълимии кафедраи бемориҳои ҷарроҳии №1 ба номи академик Курбонов К.М. Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино» татбиқи худро ёфтаанд.

Тавсияҳои амалии пешниҳодкардаи муаллифро метавон дар фаъолияти ташхисӣ ва табобатии дигар муассисаҳои ҷарроҳии ҷумҳурӣ ҷорӣ намуд.

Дарачаи интишори натиҷаҳои асосии диссертатсия дар матбуоти илмӣ

Аз рӯйи мавзӯи диссертатсия 44 таълифот, аз он ҷумла 20 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои мӯътабари илмии тиббии ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 1 монография «Перитонити паҳнғашта (пешгӯии оқибат ва интиҳоби тактикаи табобат)» ба ҷоп расонда шудааст, 2 патент барои ихтироъ (№ ТҶ610 аз 14.04.2014. ва № ТҶ1316 аз 18.11.2022), инчунин бо ҳаммуаллифон 2 гувоҳномаи таклифи беҳсозон таҳия намудааст. Дар онҳо нуктаҳои асосии диссертатсия ҳамаҷониба инъикос ёфтаанд.

Рӯйхати корҳои интишорёфта аз рӯи мавзӯи диссертатсия

Мақолаҳо дар маҷаллаҳои тақризшаванда

1. Сараев А.Р. Современные аспекты диагностики и лечения перитонитов. / А.Р. Сараев, К.М.Курбонов, Ф.И. Махмадов // Известия Академии наук РТ, отделение биологических и медицинских наук. - 2010. - №2 (171) - С.83-87
2. Сараев А.Р. Прогнозирование исхода и выбор лечебной тактики при распространенном перитоните. / А.Р. Сараев, К.М. Курбонов, Ш.К. Полвонов, Д.С. Халимов. // Вестник Авиценны. 2015 - №3 - с.112-116.
3. Сараев А.Р. Усовершенствование классификации перитонитов. / А.Р. Сараев // Вестник Авиценны. 2018. - №4 - с.442-447. Doi:10.25005/2074-0581-2018-20-4-442-447

4. Сараев А.Р. Патогенез и классификация распространенного перитонита. / А.Р. Сараев, Ш.К. Назаров // Хирургия. Журнал им. Пирогова Н.И. 2019. - №12 - с.106-110. <https://doi.org/10.17116/hirurgia2019121106>
5. Сараев А.Р. Хирургическая тактика при распространенном перитоните. / А.Р. Сараев, Ш.К. Назаров, Х.Ш. Назаров, Дж.С. Халимов. // Здоровоохранение Таджикистана. 2019. - №4 – с.
6. Сараев А.Р. Поксозии контрастии ковокии шикам ва энтеросорбсия хангоми табобати перитонити паҳнғашта. / А.Р. Сараев, Ш.К. Назаров, Х.Ш. Назаров, Ҷ.С. Ҳалимов // Авҷи Зухал. - 2020. - №1 с.11-16.
7. Сараев А.Р. Биомаркеры воспаления и сепсиса в диагностике стадий распространенного перитонита. / А.Р. Сараев, Ш.К. Назаров, С.Г. Ализаде, Сабурова А.М. // Вестник Авиценны. - 2020. - №22(2) - с.280-285. Available from: <https://doi.org/10.25005/2074-0581-2020-22-2-280-285>.
8. Сараев А.Р. Роль моноцитов в патогенезе распространённого перитонита. \ А.Р. Сараев, Ш.К. Назаров, С.Г. Ализаде. \ Вестник Авиценны. – 2020. - № 22(3). С. 453-458. Available from: <https://doi.org/10.25005/2074-0581-2020-22-3-455-460>.
9. Сараев А.Р. Тактика лечения тяжёлых форм распространённого перитонита. / А.Р. Сараев, Ш.К. Назаров, С.Г. Ализаде. // Здоровоохранение Таджикистана. – 2020. - №3 – с.51-57.
10. Сараев А.Р. Алгоритми тактикаи табобати ҷарроҳии перитонити паҳнғашта. / А.Р. Сараев, Ш.К. Назаров, Х.Ш. Назаров, Ҷ.С. Ҳалимов. // Авҷи Зухал. – 2020. - №2 с. 14-21.
11. Сараев А.Р. Поксозии видеолапароскопии ковокии шиками беморон бо перитонити паҳнғашта дар марҳилаи баъдазҷарроҳӣ. / А.Р. Сараев, Ш.К. Назаров, Б.Дж. Султонов. // Авҷи Зухал. – 2020. - №4 – с.79-85.
12. Сараев А.Р. Алгоритми пешгӯии оқибати табобати перитонити паҳнғашта / А.Р. Сараев // Илм ва фановари. – 2021 - №3 – с.85-90.
13. Сараев А.Р. Лапароскопические санации брюшной полости в послеоперационном ведении больных с распространенным перитонитом / А.Р. Сараев // Скорая медицинская помощь. - 2022 - №1.Т.23 – С.45-49 DOI:10.24884/2072-6716-2021-23-1-45-49
14. Сараев А.Р. Арзёбии вазнинии ҳолати беморон бо перитонити паҳнғашта дар асоси таснифи нав / А.Р. Сараев // Здоровоохранение Таджикистана. – 2021 - №4 – с.88-93. DOI:10.52888/0514-2515-2021-351-4-88-93
15. Сараев А.Р. Самаранокии поксозии видеолапароскопии ковокии шиками хангоми перитонити паҳнғашта / А.Р. Сараев, Ш.Қ. Назаров, Қ.Р. Холов // Симурғ.- 2021 - №10(2) – с.48-53.
16. Сараев А.Р. Патогенези перитонити паҳнғашта ва сепсиси абдоминалӣ / А.Р. Сараев // Авҷи Зухал.- 2021 - №2 – с.131-136.

- 17.Сараев А.Р. Арзёбии вазнинии ҳолат дар пешгӯии оқибати перитонити паҳнғашта / А.Р. Сараев // Вестник последипломного обр. в сф. здрав. – 2022 - №1 – с.69-74.
- 18.Сараев А.Р. Муайян кардани нишондод барои поксозии лапароскопии барномавӣ ҳангоми перитонити паҳнғашта / А.Р. Сараев//Авҷи Зухал.- 2021 - №4 – с.116-119.
- 19.Сараев А.Р. Нақши биомаркерҳо дар ташхискунӣ ва пешгӯии авҷирии сепсиси абдоминалӣ ҳангоми перитонити паҳнғашта / А.Р. Сараев // Симурғ -2021 – 13(1) – с. 14-22.
- 20.Сараев А.Р. Таърих ва вазъи кунунии масъалаи истифодабарии лапароскопия ҳангоми перитонити паҳнғашта / А.Р. Сараев// Симурғ -2021 - №11(3) – с.122-128.

Мақолаҳо ва тезисҳо дар маҷмӯаҳои маводи конференсияҳо

- 21.Сараев А.Р. Прогнозирование, профилактика и лечение инфекционных осложнений у больных с распространенным перитонитом. / А.Р. Сараев, М.Х. Хайруллоев, С.Т. Назипов, Ф.И. Махмадов // Материалы III городской НПК «Актуальные вопросы неотложной хирургии». Душанбе - 2012 - с. 35-39.
- 22.Сараев А.Р. Современные возможности диагностики и лечения послеоперационных внутрибрюшных осложнений. / К.М. Курбонов, Ф.И. Махмадов, А.Р. Сараев // Материалы III городской НПК «Актуальные вопросы неотложной хирургии». Душанбе - 2012 - с. 29-32.
- 23.Сараев А.Р. Диагностика и лечение послеоперационного перитонита. / К.М. Курбонов, Ф.И. Махмадов, Г.Т. Камилов, А.Р. Сараев, М.Х. Хайруллоев. // Материалы III городской НПК «Актуальные вопросы неотложной хирургии». Душанбе - 2012 - с. 181-182.
- 24.Сараев А.Р. Ба таври муқобил шустани ковокии шикам ҳангоми перитонити паҳнғашта. / А.Р. Сараев, К.М. Курбонов // Авҷи зуҳал.- 2014 - №1 - с. 6-11
- 25.Сараев А.Р. Метод программных санаций в лечении распространенного перитонита. / А.Р. Сараев, К.М. Курбонов // Материалы международной НПК «Хирургическая обработка ран и гнойно-некротических очагов у детей и взрослых». - Москва - 2014 - с.137-138.
- 26.Сараев А.Р. Микробный пейзаж распространенного перитонита в стадии абдоминального сепсиса. / А.Р. Сараев, К.М.Курбонов // Материалы годичной НПК ТГМУ посвящ. 75-летию ТГМУ. - Душанбе, - 2014г. - С.76-79.
- 27.Сараев А.Р. Выбор тактики лечения при распространенном перитоните. / А.Р. Сараев, К.М.Курбонов // Сборник научных трудов кафедры хирургических болезней №1 Душанбе-2014 - С.58-60.
- 28.Сараев А.Р. Контрастное промывание брюшной полости в комплексном лечении распространенного перитонита. / А.Р. Сараев, А.Р.Сараев,

- К.М.Курбонов // Материалы 63 годичной НПК ТГМУ, Душанбе, - 2015г. - с.486-488.
- 29.Saraev A.R. Etiology and prognostic factors of unfavorable outcome of treatment among patients with generalized peritonitis. / A.R.Saraev // Материалы 63 годичной НПК ТГМУ, Душанбе - 2015г. - С. 637-639.
- 30.Сараев А.Р. Этиология и прогностические факторы неблагоприятного исхода лечения больных с распространенным перитонитом. / А.Р. Сараев, М.М.Мавчудов, Ш.С.Сайдалиев. // Чаррохҳои бетахъир (Неотложная хирургия). - 2016. - №1 С. 56-60.
- 31.Сараев А.Р. Структура и антибиотикорезистентность микроорганизмов при распространенном перитоните в стадии абдоминального сепсиса. / А.Р. Сараев, К.Н.Дабуров, М.Х.Хайруллоев // Чаррохҳои бетахъир (Неотложная хирургия).- 2016 - №1 - С.50-55.
- 32.Сараев А.Р. Факторы прогнозирования исходов лечения распространенного перитонита. / А.Р. Сараев, Х.Ш.Назаров // Годичная международная НПК ТГМУ. – 2017.- С.346-409.
- 33.Сараев А.Р. Возможности видеолaparоскопии в программных санациях брюшной полости. / А.Р. Сараев, Ш.К. Назаров, Б.А. Икромов, С.Г. Али-Заде.// Материалы 66 НПК ТГМУ 2018г. - С. 226-227.
- 34.Сараев А.Р. Сравнительная оценка прогнозирования исхода у больных с распространенным перитонитом. / А.Р. Сараев, Ш.К.Назаров, Х.Ш.Назаров. // Проблемы гастроэнтерологии - 2018. - № 2(67) - С.40-44.
- 35.Сараев А.Р. Видеолaparоскопические программные санации при распространенном перитоните. / А.Р. Сараев, Ш.К. Назаров, Г.Т. Камилов, Х.Ш. Назаров. // Вестник МК ИСТИКЛОЛ 2018г. - №3 - с.50-54.
- 36.Сараев А.Р. Классификация и тактика лечения распространенного перитонита. / А.Р. Сараев, Ш.К. Назаров.// Вестник МК ИСТИКЛОЛ 2018г. - №4 – с. 45-51.
- 37.Сараев А.Р. Методы прогнозирования исхода при распространенном перитоните. / А.Р. Сараев, Ш.К. Назаров, С.Г. Али-заде. // Материалы 67 НПК ТГМУ 2019. - том 1 - с.385-387.
- 38.Сараев А.Р. Структура микробного пейзажа распространённого перитонита при программных санациях брюшной полости. / А.Р. Сараев, Ш.К. Назаров, Н.К. Дабуров.// Симург 2020. - №5(1) - с.52-55
- 39.Сараев А.Р. Определение показаний к релaparотомии при распространенном перитоните. / А.Р. Сараев, Ш.К. Назаров, С.Г. Ализаде // Материалы 68 НПК ТГМУ 2020г. - том 2 - с.290-292.
- 40.Сараев А.Р. Молекулаҳои массаи миёна ҳамчун меъёри вазнинии ҷараён ва пешгӯии оқибати перитонити паҳнғашта. / А.Р. Сараев, Ш.К. Назаров, С.Г. Ализаде // Материалы 68 НПК ТГМУ 2020г. - том 2 - с. 292-294.

41. Сараев А.Р. Усовершенствованная классификация стадий распространенного перитонита / А.Р. Сараев // Сборник статей и тезисов международной НПК (Самарканд). Проблемы биологии и медицины.- 2021.- №6.1 (133) – с 353-358.

Монография

1. Перитонити паҳнғашта (пешгӯии оқибат ва интихоби тактикаи табобат). / А.Р. Сараев // Матбуоти вазорати маориф ва илми ҚТ, 2022. – 184с.

Патент барои ихтироъ

1. Сараев А.Р. Тарзи коркарди ковокии шикам ҳангоми ҷарроҳии перитонити паҳнғашта (Способ интраоперационной обработки брюшной полости при распространенном перитоните). / К.М.Курбонов, П.К.Холматов // № ТЈ610. - Душанбе, - 14.04.2014.

2. Сараев А.Р. Тарзи найчагузории рӯда ҳангоми перитонити паҳнғашта (Способ интубации кишечника при распространенном перитоните). / Ш.К.Назаров // № ТЈ1316- Душанбе - 18.11.2022.

Гувоҳномаҳои тақлифҳои ихтироъкорӣ

1. Сараев А.Р. Усули пешгирии баъдазҷарроҳии часпишҳо ва абсцессҳои дохилишикамӣ (Способ профилактики послеоперационных внутрибрюшных абсцессов и спаек). / Сараев А.Р., Курбонов К.М., Полвонов Ш.К. // №3382/R597 аз 25.02.2014.– содиршуда МДТ «ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино».

2. Сараев А.Р. Усули пешгирии пайдоиши парези баъдиҷарроҳии рӯдаҳо дар шароити перитонит (Способ профилактики развития послеоперационного пареза кишечника в условиях перитонита). / Сараев А.Р., Назаров Х.Ш., Ҳалимов Қ.С // №3583/R635 аз 13.02.2018.– содиршуда МДТ «ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино».

Соҳтор ва ҳаҷми диссертатсия

Диссертатсия дар 338 саҳифа таълиф гардида, аз муқаддима, ҳашт боб, ҳулосаҳо, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот, рӯйхати адабиёт, интишорот аз рӯйи мавзӯи диссертатсия ва замимаҳо иборат аст. Феҳристи адабиёт 301 маъхазро дар бар мегирад: 162 номгӯй ба забонҳои тоҷикӣ ва русӣ, 139 номгӯй ба забонҳои хориҷӣ мебошад. Диссертатсия бо 61 ҷадвал ва 26 расм тасвир шудааст.

Тасвиби натиҷаҳои диссертатсия

Нуктаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ дар конференсияи илмӣ-амалии «Коркарди ҷарроҳии захм ва манбаҳои фасодӣ-некротикии кӯдакон ва калонсолон» ш.Москва, с.2014.; конференсияи илмӣ-амалии 63-ми солонаи МДТ «ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино» бо иштироки байналхалқӣ, ш.Душанбе, с.2015; конференсияи илмӣ-амалии 65-ми солонаи МДТ «ДДТТ ба номи АБУАЛӢ ибни Сино» бо иштироки байналхалқӣ, ш.Душанбе, с.2017;

конференсияи илмӣ-амалии 66-ми солонаи МДТ «ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино», ш.Душанбе, с.2018; конференсияи илмӣ-амалии 67-ми солонаи МДТ «ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино» бо иштироки байналхалқӣ, ш.Душанбе, с.2019; конференсияи илмӣ-амалии 68-ми солонаи МДТ «ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино», ш.Душанбе, с.2020; конференсияи илмӣ-амалии олимони ҷавон ва донишҷӯёни МДТ «ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино», ш.Душанбе, с.2017; конференсияи илмӣ-амалии олимони ҷавон ва донишҷӯёни МДТ «ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино», ш.Душанбе, с.2018; конференсияи илмӣ-амалии олимони ҷавон ва донишҷӯёни МДТ «ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино», ш.Душанбе, с.2019; конференсияи илмӣ-амалии олимони ҷавон ва донишҷӯёни МДТ «ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино», ш.Душанбе, с.2020; ҷаласаи кафедраи бемориҳои ҷарроҳии №1 МДТ «ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино», ш.Душанбе, с.2020; конференсияи байналмиллалӣ илмӣ-амалии «Уфуқҳои ҷарроҳии муосир» ш.Самарқанд, с.2021; ҷаласаи ҷамъияти ҷарроҳони ҚТ, №6 аз 03.06.2022 маъруза карда мавриди баррасӣ қарор дода шуданд.

**Мутобиқати муҳтавои диссертатсия ба ихтисосе, ки аз рӯи он қор барои
ҳимоя тавсия мешавад.**

Диссертатсияи пешниҳодшудаи Сараев Алишер Раҳматуллоевич дар мавзӯи «Оптимизатсияи пешгӯӣ ва интиҳоби тактикаи табобати перитонити паҳнғашта» ба беҳтаргардони натиҷаҳои табобати беморон бо перитонити паҳнғашта тариқи пешгӯии самараноки оқибати он ва интиҳоби тактикаи мусоиди табобат бахшида шудааст ва ба таҳқиқоти илмӣ барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои тиб аз рӯи ихтисоси 14.01.17- Ҷарроҳӣ, мутобиқат мекунад.

Диссертатсия дар кафедраи бемориҳои ҷарроҳии №1 ба номи академик Қурбонов К.М. Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Сино» анҷом дода шудааст. Таҳқиқот ба шиносномаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи ихтисоси 14.01.17 – Ҷарроҳӣ, ва ба бандҳои

4. Сироят дар ҷарроҳӣ: шоки септикӣ, сепсис, перитонит, деструксияи бактериалии шушҳо, бемориҳои фасодии пӯст ва бофтаҳои мулоим ва ғ.;
6. Амалиётҳои ҷарроҳии лапароскопӣ ва торакоскопӣ;
8. Тайёрии пешазҷарроҳӣ ва мувоҷибаи давраи пасазҷарроҳӣ ҷавобгӯ аст.

Хулоса

Диссертатсияи Сараев Алишер Раҳматуллоевич дар мавзӯи «Оптимизатсияи пешгӯӣ ва интиҳоби тактикаи табобати перитонити паҳнғашта» ба ҳимоя барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои тиб аз рӯи ихтисоси 14.01.17 – Ҷарроҳӣ, тавсия дода мешавад.

Хулоса дар чаласаи комиссияи байникафедравии оид ба фанҳои ҷарроҳии МДТ «Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Сино» қабул шудааст.

Дар чаласа 20 нафар иштирок карданд. Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарафдор» - 20, «зид» - нест, «бетараф» - нест, протокол №14 аз 21.12.2022с.

Раиси комиссияи байникафедравии оид ба фанҳои ҷарроҳии МДТ «ДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино» д.и.т., профессор

Курбонов Х.Х.

Котиби комиссияи байникафедравии оид ба фанҳои ҷарроҳии МДТ «ДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино» н.и.т., дотсент

Салимов Ҷ.С.

Муқарриз, узви вобастаи АМИТ, доктори илмҳои тиб, профессор

Аҳмадзода С.М.

Муқарриз, доктори илмҳои тиб

Амонов Ш.Ш.

Муқарриз, доктори илмҳои тиб

Даминова Н.М.

Имзои/подпись	Курбонов Х.Х.
	Салимов Ҷ.С.
	Даминова Н.М.
ТАСДИҚ МЕНАМОЯМ/ЗАВЕРЯЮ	
САРДОРИ БАХШИ КАДРИИ ҒРК/ НАЧАЛЬНИК ОТДЕЛА КАДРОВ УРК	
" 31 "	12 20 22с/с